

הכשרת כלים

מבוא

אלו הלכות נלמדות בפסוקים אלו? כיצד?

במדבר פרק לא

(כא) וַיֹּאמֶר אֱלֹעָזָר הַכֹּהֵן אֶל אַנְשֵׁי הַצֵּבָא הַבָּאִים לַמִּלְחָמָה זֹאת חֲקַת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה

יְקִיָּק אֶת מֹשֶׁה:

(כב) אַךְ אֵת הַזֶּהב וְאֵת הַכֶּסֶף אֵת הַנְּחֹשֶׁת אֵת הַבְּרֹזֶל אֵת הַבַּדִּיל וְאֵת הָעֶפְרָת:

(כג) כָּל דָּבָר אֲשֶׁר יָבֵא בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בְּאֵשׁ וְטָהַר אַךְ בְּמִי נָדָה יִתְחַטָּא וְכֹל אֲשֶׁר לֹא יָבֵא

בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בְּמִים:

(כד) וְכַבֵּסְתֶם בְּגֵדֵיכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְטָהַרְתֶּם וְאַחַר תָּבֵאוּ אֶל הַמַּחֲנֶה: פ

רש"י במדבר פרק לא פסוק כג

(כג) כל דבר אשר יבא באש – לבשל בו כלום:

תעבירו באש – כדרך תשמישו הגעלתו, מה שתשמישו ע"י חמין, יגעילנו בחמין,

ומה שתשמישו ע"י צלי, כגון השפוד והאסכלה, ילבנו באור:

אך במי נדה יתחטא – לפי פשוטו חטוי זה לטהר מטומאת מת. אמר להם צריכין

הכלים גיעול לטהרם מן האיסור, וחטוי לטהרן מן הטומאה. ורבתינו דרשו מכאן,

שאף להכשירן מן האיסור הטעין טבילה לכלי מתכות. ומי נדה הכתובין כאן דרשו

מים הראוים לטבול בהם נדה. וכמה הם, ארבעים סאה:

וכל אשר לא יבא באש – כל דבר שאין תשמישו ע"י האור, כגון כוסות וצלוחיות

שתשמישן בצונן ולא בלעו איסור:

תעבירו במים – מטבילין ודיו ודוקא כלי מתכות:

רמב"ן במדבר פרק לא פסוק כג

וכל אשר לא יבא באש – כל דבר שאין תשמישו ע"י האור כגון כוסות וצלוחיות

וקיתונות שתשמישן בצונן ולא בלעו איסור, תעבירו במים – מטבילין ודיו, לשון

רש"י. ואינו נכון בעיני, שאין לשון "תעבירו" טבילה, כי היה אומר "תביאו

במים" שהוא לשון הטבילה, כמו במים יובא וטמא עד הערב וטהר (ויקרא יא לב).

ועוד שאף הכלים שתשמישן בצונן צריכין הכשר מן האיסור שבהן מלבד הטבילה

הזו, ואיך לא יזכיר הכשרן כאשר עשה בבאים באש. וכשלמדו חכמים טבילה זו

לא הזכירו בה המקרא הזה, אלא דרשו (ע"ז שם) אך במי נדה יתחטא, מים

שהנדה טובלת בהם. אבל פירוש "תעבירו במים", לכבסם ולשפשף אותם במים

יפה עד שתסור חלודה שנדבקה מהם מן האיסור שנשתמש בהם, שזהו הכשרן מן

האיסור. יאמר הכתוב, דבר שתשמישו באש תביאו באש כדרך שהיה התשמיש בו באיסורין, אם תשמישו באור ממש כגון הברזל והנחשת וגם הכסף והזהב מלבנו באור, ואם ע"י חמין כגון הבדיל והעופרת מגעילו בחמין, ודבר שלא נשתמשו בו באש אלא בצונן תדיחו אותו במים עד שיתמרק ויטהר. וכך אמרו חכמים (שם), מדיחן ומטבילין והן טהורים:

ספר מצוות גדול לאוין סימן קמח

בפרשת כלי מדין אמרה תורה (במדבר לא, כג) שבכל כלי מתכות כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר אך במי נדה יתחטא וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים, המקרא הזה אינו מדבר בטהרתן מידי טומאה שאין לך טומאה שעולה על ידי האש אלא על ידי טבילה בנהר או במי מקוה, ומשמעות המקרא שמדבר בכלי סעודה שכל דבר שתשמישו באש כגון השפודין והאסכלאות תעבירו באש ומפרש במסכת עבודה זרה בסופה (עו, א) מלבנן באש עד ושתסירו [שתשירו] קליפתן, ואח"כ אמר הכתוב וטהר כלומר הוסיף להם טהרה אחרת והוא להטבילין במים אחר הליבון (עי' רמב"ם מאכ"א פי"ז הל' ה וכו"מ), ובכמה מים פירש הכתוב אך במי נדה יתחטא כלומר במים שהנדה טובלת בהן והם ארבעים (ד"ו דף נו, א) סאה (ע"ז עה, ב), וכל אשר לא יבא באש כלומר שאין עיקר תשמישו על ידי האש לבדו אלא על ידי חמין כגון הקדירות והיורות תעבירו במים (ע"פ ספרי) כלומר מגעילין במים רותחין ואחר כך מטבילין כמו שפירש הכתוב לעניין הליבון.

מדוע לא נאמרה הכשרת כלים במלחמת סיחון ועוג?

רמב"ן במדבר פרק לא פסוק כג

והזהיר אותם עתה בהגעלת כלי מדין מאיסורי הגוים, ולא אמר להם זה מתחלה בכלי סיחון ועוג שלקחו גם שללם, כמו שאמר (דברים ב לה) רק הבהמה בזונו לנו ושלל הערים אשר לכדנו. והטעם, כי סיחון ועוג מלכי האמורי הם וארצם מנחלת ישראל היא, והותר להם כל שללם אפילו האיסורים דכתיב (שם ו יא) ובתים מלאים כל טוב אשר לא מלאת, ואמרו רבותינו (חולין יז א) קדלי דחזירי אשתרי להו, אבל מדין לא היה משלהם ולא לקחו את ארצם, רק לנקום נקמתם הרגו אותם ולקחו שללם ולכך נהג האיסור בכליהם. וכן בדין הטומאה שהזהירם עתה (בפסוק יט) ואתם חנו מחוץ למחנה שבעת ימים וגו', כי מלחמת סיחון ועוג בה היו כל ישראל וטומאה הותרה בצבור. ועל דרך הפשט, הזהירם ואתם חנו מחוץ למחנה שבעת ימים ותתחטאו כדי שלא יטמאו את העם, אבל שם כולם היו שוים בדבר:

רמב"ם (מלכים פ"ח ה"א):

חלוצי צבא כשיכנסו בגבול העכו"ם ויכבשום וישבו מהן, מותר להן לאכול נבלות וטרפות ובשר חזיר וכיוצא בו, אם ירעב ולא מצא מה יאכל אלא מאכלות אלו

האסורים, וכן שותה יין נסך, מפי השמועה למדו ובתים מלאים כל טוב ערפי חזירים וכיוצא בהן.

רמב"ן (דברים פרק ו, י):

(י) והיה כי יביאך ה' אלהיך וגו' – יזכיר בכאן כי ברבות הטובה יזכור ימי עניו ומרודו שהיה עבד במצרים, ולא ישכח את השם שהוציאו מן העבדות שהוא לטובה הזאת, אבל יזכור חסדיו תמיד ויירא אותו ויעבוד לפניו כעבד לאדוניו. ועל דעת רבותינו (חולין יז א) ירמוז עוד, כי הטוב שהוא אשר ימצא בבתיים המלאים מותר אפילו היו שם דברים הנאסרים בתורה, כגון קדלי דחזירי או כרמים נטועים כלאים או ערלה. ואפילו בבורות יתכן שהיה בחציבתן דבר אסור בטיח אשר בהן, או הזכיר הבורות דרך מליצה להזכיר רבוי הטובה, והשליט אותם בכל הנמצא בארץ במותר ובאסור:

והנה הותרו להן כל האיסורין זולתי אסור ע"ז, כמו שיבאר עוד (להלן ז כה) לא תחמוד כסף וזהב עליהם ולקחת לך וגו', ולכך יזכיר כאן בפרשה שאחרי כן (להלן ז ה) מזבחותיהם תתצו וגו', לאבד ע"ז ומשמשיה, ושאר כל הנמצא בארץ מותר. והיה ההיתר הזה עד שאכלו שלל אויביהם. ויש אומרים בשבע שכבשו, וכן נראה בגמרא בפרק ראשון ממסכת חולין (שם):

והרב כתב בהלכות מלכים ומלחמותיהם (רמב"ם פ"ח ה"א) חלוצי צבא משיכנסו בגבול הגוים וישבו מהם מותר להם לאכול נבלות וטרפות ובשר חזיר וכיוצא בו, אם רעב ולא מצא מה יאכל אלא מאכלים אלו האסורים, וכן שותה יין נסך, ומפי השמועה למדו ובתים מלאים כל טוב ערפי חזירים וכיוצא בהן. ואין זה נכון, שלא בשביל פקוח נפש או רעבון בלבד הותר בשעת מלחמה, אלא לאחר שכבשו הערים הגדולות והטובות וישבו בהן התיר להם שלל אויביהם. ולא בכל חלוצי צבא, אלא בארץ אשר נשבע לאבותינו לתת לנו כמו שמפורש בענין. וכן יין נסך שהזכיר אינו אמת, שבכל איסורי ע"ז היא עצמה ומשמשיה ותקרובת שלה הכל אסור, שנאמר (להלן ז כו) שקץ תשקצנו ותעב תתעבנו כי חרם הוא. ואם לא נתכוון הרב אלא להתיר סתם יינן במלחמה, וכי למה הוצרכנו לדבר זה, איסורי תורה הותרו גזרות של דבריהם יהיו אסורות:

שו"ת רדב"ז חלק ו סימן ב אלפים רה

שאלת פרשת כלי מדין למה לא נאמרה גבי סיחון ועוג שהרי לקחו השלל והביזה:

תשובה כבר קדמך הרמב"ן ז"ל וז"ל והטעם כי סיחון ועוג מלכי האמורי הם וארצם מנחלת ישראל והותר להם כל שללם אפילו האסורים דכתיב ובתים מלאים כל טוב וגו' ואמרו רז"ל אפילו קדלי דחזירי אישתרי להו אבל מדין לא היה שלהם ולכן נהג האיסור בכליהם ע"כ. ואכתי קשה שנראה שלא הותר להם האיסור אלא בשעת המלחמה וכן כתב הרמב"ם פרק ח' מהלכות מלכים וז"ל חלוצי צבא כשיכנסו בגבול הגוים ויכבשום וישבו מהם מותר להם לאכול נבילות וטרפות ובשר חזיר וכיוצא בו אם ירעב ולא מצא מה יאכל אלא מאכלות אלו האסורים וכו' מפי השמועה למדו

ובתים מלאים כל טוב וגו' משמע שלא הותרו קדלי דחזירי אלא אם הוא רעב ואין לו מה יאכל ואם יביאום בכלל השלל למקומם שיש להם מה יאכלו אסור וא"כ גיעולי כלים אסור ו"נ/ו"ל/ל/ דלעולם שלל הכנעניים מותר היה אפילו בלא רעב כמו שאר השלל אלא שרבינו כלל בתחילת הלשון חלוצי צבא כשיכנסו בגבול הגוים שרוצה לומר אפילו במלחמה שאינה מלחמת כנעניים דאי לא תימא הכי למה כתבו מאי דהוה הוה ולא הותר להם מאכל אסור אלא בזמן שהוא רעב ואין לו מאכל מותר ואף על פי שאין שם סכנה מותר לאכול דבר האסור. והביא ראייה שהרי ארז"ל ובתים מלאים כל טוב שהתירה תורה אפילו קדלי דחזירי א"כ בשאר מלחמות מותר בזמן שהוא רעב והכי איתא בפ"ק דחולין דכל שבע שכבשו הותר להם דבר טמא ואפילו שלא בשעת מלחמה. ובוזה תירצנו מה שהקשה הרמב"ן על רבינו בפרשת ואתחנן וא"כ גיעולי כנעניים מותרין גיעולי מדין אסורין ואכתי קשה והלא סתם כלי גוים לאו בני יומם הם ונותנין טעם פגם ונותן טעם לפגם מותר ולמה הוצרכו כלי מדין הגעלה ויש לומר דנותן טעם לפגם מותר בדיעבד אבל לכתחלה אסור לבשל בהם עד שיטהרם כל כלי כראוי לו. ולענין הטומאה תירץ הרמב"ן ז"ל כי במלחמת סיחון ועוג היו כל ישראל טמאים וטומאה הותרה בצבור וטעם זה אינו מכיר שהרי לא הותרה בציבור אלא לקרבן שקבוע לו זמן אבל לא לשאר קרבנות ולא לאכול שאר קדשים ולא היו יכולים לאכול קדשים עד שיזו עליהם שלישי ושביעי וטבילה א"כ גבי סיחון ועוג אפילו היו כל ישראל היו צריכין הזאה וטבילה לאכול בקדשים וצריך לומר לפי שיטתו ז"ל דכיון שהיו שם כל ישראל הוראת שעה היתה שלא יטמאו במגע מתי הגוים דומיא דמה שהתירה תורה טומאה בצבור. עוד כתב ז"ל ועל דרך הפשט הזהירים עתה ואתם חנו מחוץ למחנה שבעת ימים ותתחטאו כדי שלא יטמאו את העם אבל שם כולם היו שוין בדבר ע"כ וגם טעם זה צריך עיון דהתם נמי היו מטמאין את הטף ואת הנשים וכל אותם שלא היו יוצאין מן המחנה למלחמה ותו דבמדין נמי כבר היו נזהרין ויודעין שהנוגע במת הוא אבי אבות הטומאה ומטמא אחרים הילכך הנכון לפי שיטת הרב דכיון שנטמאו כל ישראל והם טמאו את הנשארים במחנה וגם הכלים נטמאו וטורח גדול היה להזות על הכל הוראת שעה היתה שלא תנהוג טומאה זו. עוד יש לומר דעדיין לא נאמר פרשת וכל נוגע בחלל ובזמן מלחמת סיחון ועוג לא היו הגוים מטמאין במגע ובמשא ואף על גב דכתיב בפרשת פרה אדם כי ימות באוהל ומשמע שלא נתמעטו הגוים אלא מטומאת אוהל מ"מ אקרא דהכא סמך דכתיב וכל נוגע בחלל דהא דנקט אדם כי ימות באוהל לאשמעין דישאל מטמא אפילו באוהל אבל העכו"ם לא הוזהרו עדיין על מגען עד פרשת מדין עוד י"ל כיון שהותר להם שלל הכנעניים והותר להם הנבילה שמצאו בבתייהם ממילא הותר גם טומאת מגע ומשא כיון שהותרה אכילתן והרי היו בהם כהנים שנצטוו על הטומאה ואם היו חפצים לאכול בשר אדם מותרין היו (דק"ל) [דקיל] טפי שאין בו אלא עשה וכיון שהותרה אכילתן הותרה טומאתן שאי אפשר זה בלא זה ורמז לדבר ואכלת את כל העמים והכי אמרינן בפ"ק דחולין שהיו מותרין לנחור משלם ולאכול כל שבע שכבשו ולא איבעיא להו אלא נחירה דידהו שהכניסוה עמהם מן המדבר שהיו מותרים בתחילה. כללא דמילתא שבעה עממים הותרו להם לעשות בהם ובשלם כרצונם ולכן לא הוצרך לצוות על גיעולי כליהם ולא על טומאתם ולא על טומאת עצמם מה שאין כן במלחמת מדין שלא היו מכלל ז' עממים. עוד הקשה עליו ממה שהתיר יין נסך ו"ל דרבינו סובר דכל מה שנמצא בביתם מאכל ומשקה אפילו שהוא תקרובת ע"ז הותר להם שלא נאסר להם כע"ז אלא דברים שאינם ראויים לאכילה או לשתיה ואפילו בהמה שעבדוה מותרת היתה באכילה שלא נאסר להם אלא בלקיחה שנאמר ולקחת לך:

מנחת חינוך פרשת שופטים מצוה תקכז

וקושיא על הר"מ שאינו מחלק ובכ"ע שרי א"כ למה צוה על מדין ולא על סיחון ועוג אך אם תעיין היטב בדברי הרמב"ן במטות עיקר תירוצו שהותר דוקא אם כובשין הארץ ויושבים בה כארץ סו"ע שהי' מארצנו וישבו ישראל בה כדכתיב וישב ישראל וגו' אבל מדין דלא כבשו את הארץ רק שללו וחזרו אין נוהג ד"ז ע"ש א"כ להר"מ ג"כ ניחא דמבואר בדבריו כאן דחלוצי צבא וכו' וכבשו וישבו וכו' א"כ כל המלחמות הרשות להרחיב את הארץ אם כובשין ויושבין הותר להם אף בארצות אחרות ובאינם יושבים רק חוזרים אינו נוהג ד"ז

חתם סופר מסכת חולין דף צח עמוד א

ומריש הוה קא קשי' לי אהרמב"ן בנימוקי חומש דהקשה מ"ט לא ציוה להגעיל כלי מלחמת סיחון ועוג כמו שציוה להגעיל כלי מדין ולכאורה צ"ע הא הרמב"ן ראש הסוברים טע"כ לאו דאורייתא רק בהא לא ס"ל כרש"י דס' מילתא באפי' נפשי' הוא אלא ס"ל ס' הוא משום דקבלה ביד חכמים דלא יהיב טעמא טפי וס' מטעם נ"ט הוא אך ס"ל מאחר ששיערו בס' לא פלוג רבנן ולעולם בעינן ס' אפי' ליכא טעמא משום לא פלוג אבל לעולם טע"כ לאו דאורייתא. וא"כ ע"כ ג"נ חידוש הוא והוראת שעה בכלי מדין דוקא וא"כ מאי קשי' לי מ"ט לא אסרה תורה כלי סיחון הלא במדין גופי' הוראת שעה היתה וצע"ג לכאורה עד שמצאתי שאהבה נפשי דברי הרא"ה בבד"ה בשם רב הרמב"ן ז"ל שכ' דג"נ היינו כל כלי נכרים שאפי' נפל חתיכת נבלה לקדרת ישראל זורקו ואוכל הקדרה מן התורה דטע"כ לאו דאורייתא מ"מ טעם גיעול בקדרת נכרי החמירה תורה כמו שהחמירה לטבול כלים חדשים ה"נ החמיר להכשיר כלי הבלועים מגעולים ולפ"ז לאו דוקא בכלי מדין אלא בג"נ גם בזה"ז נמצא אף על גב דטע"כ לאו דאורייתא המתבשל בכלי נכרי דאורייתא ובנשפך אזלינן להחמיר והוא דבר חדש וצ"ע לדינא. מ"מ יפה נתקשה רמב"ן מ"ש כלי מדין מכלי סיחון ועוג:

הכשרת כלים וטעם לפגם

תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה עה: עו.

ת"ר: הלוקח כלי תשמיש מן העובדי כוכבים, דברים שלא נשתמש בהן - מטבילין והן טהורין; דברים שנשתמש בהן ע"י צונן, כגון כוסות וקתוניות וצלוחיות - מדיחין ומטבילין והם טהורין; דברים שנשתמש בהן ע"י חמין, כגון היורות הקומקמוסון ומחמי חמין - מגעילין ומטבילין והן טהורין; דברים שנשתמש בהן ע"י האור, כגון השפודין והאסכלאות - מלבנן ומטבילין והן טהורין. וכולן שנשתמש בהן עד שלא יטביל ושלא יגעיל ושלא ילבן - תני חדא: אסור, ותניא אידך: מותר! ל"ק: הא כמאן דאמר נותן טעם לפגם - אסור, הא כמאן דאמר נותן טעם לפגם - מותר. ולמאן דאמר נותן טעם לפגם - מותר, גיעולי עובדי כוכבים דאסר רחמנא היכי משכחת לה? אמר רב חייה בריה דרב הונא: לא אסרה תורה אלא קדירה בת יומא, דלאו נותן טעם לפגם הוא. מכאן ואילך לישתרי! גזירה קדירה שאינה בת יומא משום קדירה בת יומא. ואידך? קדירה בת יומא נמי מפגם פגמה.

תוספות מסכת עבודה זרה דף עו עמוד א

מכאן ואילך לשתרי - הלכך דבר המבושל בכלי שאינו בן יומא מותר ויש לתת טעם מה ראו להתיר המאכל ולאסור הקדרה לפי שהקדרה היה בה איסור גמור תחלה אבל המאכל לא נבלע בו איסור מעולם

הגהות אשר"י (על הרא"ש, פרק ה', לו):

אבל קדירה אי שרית בה לבשולי באינה בת יומא אתי לבשל בבת יומא. אבל אין לומר הטעם דאין להתיר לבשל בקדירה לפי שזה היה לכתחילה ונ"ט לפגם לכתחילה אסור **דהא כיון שטעונין שבירה הוה ליה כדיעבד**. פ"י מהרי"ח:

שו"ת הרשב"א (חלק א', סימן תצ"ח):

ומה שאמרת דנותן טעם לפגם מחלוקת גדולה אם מותר לכתחילה אם לא. נראה לי דבר פשוט וברור שאסור. ומעולם לא עלה על לב שום חכם שיהא מותר לכתחלה. וכבר דנתי על זה לפני מורנו הרמב"ן ז"ל. והבאתי ראייה מדתניא (ע"ז פ"ה דף ע"ה ב') הלוקח כלי תשמיש מן הגוים את שדרכו להשתמש על ידי האור כגון השפודין יגעיל וכו'. וכולן שנשתמש בהם עד שלא ליבן עד שלא הגעיל תני חדא מותר ותניא אידך אסור. ולא קשיא הא כמאן דאמר נותן טעם לפגם מותר הא כמאן דאמר נותן טעם לפגם אסור. אלמא אפילו למאן דאמר נותן טעם לפגם מותר דוקא נשתמש עד שלא הכשיר הא לכתחילה אסור. והודה לדברי. ועוד הוסיף הוא ראייה (חולין פ"ח דף ק"א ב') מפנכא דרבי אמי דאימלח בה בישראל ותברה. ואם איתא לישיהיה עד למחר ואמאי תברה. וגם מצאתי תשובה לר' שרירא גאון ז"ל דגריס שם בע"ז והלכת' נותן טעם לפגם מותר. וה"מ דיעבד אבל לכתחלה אסור. ועוד יש ראיות אחרות ודי באלו.

מה דינו של המבשל במזיד בקדירה שאינה בת יומא?

רשב"א (תורת הבית, ב"ד, ש"ד):

ולפיכך נראה לי דאסור לומר לעו"ג לאפות לו פת ולעשות לו מרקחות דכמו שמבשל הוא בכליו של נכרי בידים דמי. ואסור ואפילו בדיעבד כאלו עירב הוא את האיסור ובטלו בידיו... והכא נמי אעפ"י שלא אסרו פליטת כלי שאינו בן יומא בדיעבד כיון דלכתחילה אסור כל שאמר לו לעו"ג עשה לי כמאן דמבשל ומבטל הגיעול לכתחילה דמי ואסור ואפילו בדיעבד למי שאמר כן ולמי שנעשה בשבילו.

ריטב"א ע"ז לג:

מיהו רבינו נר"ו אומר דדוקא לכתחילה אבל בדיעבד מותר (מי ששם צונן בתוך כלי חרס טרף, שאסור לכתחילה שמא ישים חמין) ואפילו עשה כן במזיד ואף על גב דכל שאסרו חכמים לכתחילה אם עשה כן במזיד קנסו אותו כגון המבשל בקדירה דלא בת יומא במזיד שהוא אסור לו הכא כיון שאין איסורו מחמת עצמו כלל אלא אטו תשמיש חמין משום נטירותא יתירתא מותר בדיעבד אפילו עשה במזיד.

שו"ת אגרות משה (יר"ד, ב', מא):

אם רשאיין לסמוך על הגעלת עכו"ם ברותחין שעושיין זה בשביל שלא יתקלקל ויפסידו וגם מאימת עונש מהמדינה ובבשל במזיד באינו בן יומו בלא הגעלה אם אסרו התבשיל... ועוד אני אומר דבעצם הדין לא היה לן להצריך הגעלה כלל אלא לקנח היטב שלא יהיה בעיין מן המרגרינא האסור, דהא לא אסרו רבנן המאכל שנתבשל בכלים אסורים שאינן בני יומן, וכן התירו שמן של עכו"ם אף משחא שליכא כדאיתא בע"ז דף ל"ח ופרש"י משום דנתבשלו בכלים שאינן בני יומן דסתם כלי עכו"ם אינן בני יומן כדאיתא שם בתוס', וכל האיסור הוא על מעשה הבשול בהכלים שאסור להאדם להשתמש לבשולו גם בכלי שאינו בן יומו אטו בן יומו, שלכן אם בית החרושת הוא של בעלים עכו"ם וגם המרגרינא הכשרה הוא של העכו"ם בעל בית החרושת שעליהו לא שייך איסורים, אין לאסור בשביל שאיכא ישראל המשגיח שלא יערב שם דבר איסור כדי שיוכלו ישראל ליקח מהעכו"ם המרגרינא הכשרה שעשה, דאיזה איסור שייך להיות בשביל המשגיח...

אבל בעצם דין עבר ובישל במזיד בקדרה שאינה בת יומא לא נמצא בגמ' ובפוסקים שקנסו לאכול מה שנתבשל, דסתם איתא בע"ז דף ע"ה וכולן שנשתמש בהן עד שלא יטביל ושללא יגעיל מותר, וכן סתם הרמב"ם בפ"ז ממ"א ה"ב שכתב ואם לקח ובישל בהן מיום שני והלאה התבשיל מותר, וכן סתם המחבר בסימן ק"ג סעיף ה' ובסימן קכ"ב סעיף ו', משמע שאף במזיד מותר התבשיל, ומש"כ המחבר אעפ"כ אסור לומר לעכו"ם בשל לי ירקות בקדרתך שכל האומר בשל לי ה"ה כאילו בישל בידיו, פשוט שהוא רק לענין האיסור לומר זה לעכו"ם שהוא כמבשל בעצמו אבל לא לאסור התבשיל שאף בבישל בעצמו מותר המאכל. והוא דלא כדהביא בדרכי תשובה סימן קכ"ב ס"ק כ"ו בשם חמודי דניאל שאסור התבשיל דהוא דבר תמוה לחדש מעצמו איסור שלא נמצא בגמ' ובפוסקים...

אבל מצאתי שסובר כן הרשב"א הובא בב"י שכתב על הדין דאסור לומר לעכו"ם בשל לי בקדרתך שאסור אפילו בדיעבד לאכול מי שעשה כן ולמי שעשה בשבילו מטעם דהוא כמבטל האיסור לכתחלה דמי, ועיינתי בספר תורת הבית הארוך בית ד' סוף שער ד' מפורש כן, וזהו מקור הלב"ש וחמודי דניאל. אבל עיין בר"ן חולין דף ו' שהביא דברי הרשב"א אבל רק התחלת דבריו שאסור לומר לעכו"ם בשל לי בקדרתך משום דהוי כבישול בעצמו, ולא סוף דבריו דגם בדיעבד אסור לאכול וכמו שגם המחבר בש"ע לא כתב דין זה אלא לענין האיסור לכתחלה ולא בדיעבד, וא"כ משמע שלא פסקו כהרשב"א לענין לאסור התבשיל.

ודמיון הרשב"א למבטל איסור לכאורה תמוה דהתם איירי לשבח שהוא דבר האסור והנידון הוא רק מצד שנבטל אבל באינה בת יומא הרי הוא כאינו דבר אסור ורק שאסור התשמיש בהכלי שאיסור התשמיש אינו עושה איסור על המאכל שנעשה בו, והוא כמו בנשתמש עד שלא יטביל שג"כ נאמר בחדא מחתא שמתר ששם ודאי אף בנשתמש במזיד מותר, דהא הטעם כתב הראב"ד שהביא הר"ן סוף ע"ז שלא שייך לאסור כיון שליכא בליעה כלל שטעם זה הוא אף במזיד, וכן הרא"ש שם כתב דלא מסתבר כלל לאסור בנשתמש קודם טבילה כל מה שבתוכו, שלשון זה הוא אף למזיד, ולכן משמע שפסקו דלא כרשב"א בזה.

עכ"פ דין הרשב"א משמע שרוב הראשונים וגם הש"ע לא סברי כותיה...

